

MEŞRUTİYET DÖNEMİ TÜRK BASININA ÖRNEK OLARAK AHALİ GAZETESİNDE ÇIKAN HABERLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ ¹

An Evaluation Of The News In The People Newspaper As An Example For The Turkish Press In The Constitutional Period

Dr. Mehmet BOZASLAN

mehmet_bozaslan@hotmail.com, Gaziantep, Türkiye.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8009-1613>

ÖZET

Basın tarihi ile ilgili çalışmalar tarih araştırmaları içerisinde önemli bir yere sahiptir. Çünkü yayınlandığı döneme ışık tutan önemli kaynaklardır. Osmanlı Devleti'nde basın kavramı çağdaşlarına nazaran daha geç teşekkül etmiştir. Matbaa Osmanlı ülkesine XV. yy 'da gayrimüslimler aracılığıyla girmiş ve Türkler tarafından ilk matbaa 1727 yılında İbrahim Müteferrika tarafından kurulmuştur. İlk Türkçe gazete de devlet tarafından 1831 yılında çıkarılan Takvim-i Vekayi olmuştur. Daha sonra özellikle 1864 Vilayet Nizamnamesi ile birlikte yerel gazeteler çıkarılmaya başlanmıştır. Ahali Gazetesi 1905 yılında Şarki Rumeli Vilayetinin Filibe şehrinde yayın hayatına başlamıştır. Bu çalışmada gazetenin 1905-1907 yılları arasında çıkan 1-125 sayıları arasındaki 44 sayısı incelenmiştir. Bu araştırmanın amacı bir vilayet gazetesi olan Ahali Gazetesi'nde yayınlanan haberlerden yola çıkılarak Filibe şehrinin sosyal, siyasi, ekonomik, kültürel durumu hakkında bilgi vermek, Filibe'den hareketle Balkanların ve dünyanın genel durumu ile ilgili tespitlerde bulunabilmektir.

Anahtar Kelimeler: Ahali, Filibe, Basın, Osmanlı Devleti.

ABSTRACT

Studies relevant the " history of press " is very important at the history researches because important sources to shed light on the period when published. Compared to the contemporary concept of the press in the Ottoman Empire was formed later. Printing XVth Century Ottoman country 'through the non-Muslims entered and first Turkish printing press was established by Ibrahim Müteferrika in 1727. The first Turkish newspaper was printed by the Empire in 1831. It named Takvim-i Vekayi. Afterward "Vilayet Nizamnamesi", and local newspapers began to printed in 1864. Ahali Newspaper started to published in Astern Rumelia city of Plovdiy in 1905 In this study,1905 between 1906 of this newspaper was reached to us. This examination of the Ahali Newspaper 1 between 125 number and 44 edition was examined. The purpose of this research is to provide information about the social, political, economic and cultural situation of the city of Plovdiv based on the news published in Ahali Newspaper, which is a provincial newspaper, and to make determinations about the general situation of the Balkans and the world based on Plovdiv.

Key Words: Ahali, Plovdiv, Press, Ottoman Empire.

1. GİRİŞ

Basın kitlelerin sevk ve idaresinde son derece önemlidir. Öyle ki günümüzde dördüncü kuvvet olarak değerlendirilmekte, kamuoyu oluşturmak suretiyle siyasal yapıyı halk adına denetlemektedir. Basının bu önemli gücünü Avrupa yüzyıllar öncesinden kavramış ve basın kurumunu oluşturmuşken bizde bu gücün etkin olarak kullanılmasına başlanması çok yenidir.

Osmanlı Devleti'ndeki modernleşmeye bağlı olarak ülkeye matbaa gelmiş ancak yaklaşık üç yüz yıl sonra yaygın halde kullanılmaya başlanmıştır. İlk gazete Takvim-i Vekayi 1831 yılında resmi kanallar vasıtasıyla yayın hayatına başlamıştır. İlk resmi gazetenin basımından uzun bir süre sonra ilk özel gazete olan Tercüman-ı Ahval 1860 yılında yayımlanmıştır. Sonra Şinasi'nin Tasvir-i Efkâr'ı özel gazeteler silsilesini devam ettirmiştir. Öte yandan 1864 yılı vilayet nizamnamesi ile Osmanlı idari yapısı değişmiş, eyalet

¹Bozaslan Mehmet, Türk Basın Tarihinde Ahali Gazetesi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014, başlıklı Yüksek Lisans Tezi'nin genişletilmiş halidir.

sisteminden vilayet sistemine geçilmiştir. Bu nizamname uyarınca her vilayette bir de resmi vilayet gazetesi kurulması kararı alınmıştır. Resmi vilayet gazetelerinde devletle ilgili haberler, doğa olayları, enflasyon gibi haberler yer almıştır.

Zaman içerisinde resmi vilayet gazetelerini özel gazeteler takip etmiştir. Bu bağlamda ilk özel vilayet gazetesi “Tuna” yayımlanmıştır. Özellikle Balkanlardaki vilayetlerde özel gazeteler daha hızlı yayılmış ve buldukları bölgenin siyasi durumundan müphem milliyetçi yönü ağır basan, padişaha muhalif gazeteler yayımlanmaya başlamıştır. Vilayet gazeteleri devletin en küçük birimleri hakkında bilgi edinmemiz açısından oldukça önemlidir. Bu gazetelerden biri de araştırmamıza konu olan “Ahali” gazetesidir. Bulgaristan’ın Filibe şehrinde 1905- 1907 yılları arasında günlük olarak yayımlanmıştır. Balkanlardaki siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik durumları bize aktarması yönüyle hem genel tarih açısından hem de Türk basın tarihi açısından önemli olan Ahali gazetesinin Hakkı Tarık Us Arşivi’nden edindiğimiz 44 sayısına ulaşılmış ve çalışmamızda bu nüshalar değerlendirilmiştir.

2. OSMANLI DEVLETİNDE BASININ GENEL DURUMU

Osmanlı Devleti’nde basım hakkında ilk düşüncelere, Peçevî Tarihi’nde rastlanmaktadır. Tarihçi Peçevî İbrahim Efendi eserinde, basının yararlarına ve Osmanlı Devleti’nde uygulanması konularına değinmiştir (Çetinkaya, 2011:51).

Osmanlı Devleti’nde modernleşme yolunda alınan mesafeye bağlı olarak, modernleşmeyi destekleyen güç odakları tarafından geleneksel kurumlar aleyhinde propaganda nitelikli bir söylemin geliştirildiği bilinmektedir. Bu yüzden Osmanlı Devletinde matbaa Batıdan yaklaşık üç yüzyıl sonra resmi olarak faaliyet göstermeye başlamıştır. Matbaanın, Osmanlı topraklarında faaliyetinin gecikmesinin önemli nedenlerinden biri olarak, basılı malzemeler yoluyla yönetim karşıtı olası fikirlerin yayılmasının önüne geçilmesi isteği şeklinde düşünülebilir. Osmanlı Devleti, üç kıtada toprak sahibi olan, son derece geniş coğrafi sahada hüküm süren çok uluslu ve çok dinli bir devlettir. Basın yoluyla iktidar karşıtı fikirlerin yayılması, özellikle merkezden uzak eyaletlerde, otoritenin tam anlamıyla ve gecikmeksizin sağlanması zor olabileceğinden sakıncalı bir durum teşkil edebilecektir ki, bu tedirginlik, Osmanlı Devleti Padişahları’nın devlet sınırları içerisinde matbaaların kurulması ve faaliyet göstermesi fikrine soğuk yaklaşmasına sebep olmuştur. Bu nedenlerden dolayı matbaanın Osmanlı Devleti’ne girişi gayrimüslimler eliyle olmuştur (Abaza, 2013:5).

Museviler 1491 yılında İspanya’dan uzaklaştırıldıktan sonra İstanbul’a gelirken getirdikleri basımevini burada kurmuşlardır. Bazı kaynaklarda İstanbul’da basılmış olan ilk kitabın "Lecons des Enfants" adlı İbranice bir sözlük olduğu bildirilmektedir. Başka kaynaklara göre de, Basımcı David ve Samuel Nahmes adlı Musevi kardeşler, Hz. Musa’nın "Beş Kitap" adlı kutsal kitabını, 1494 yılında İstanbul’da basmışlardır. Aynı kaynaklarda, 1496 yılında Museviler tarafından Selanik’te de bir matbaa kurulduğu ve İstanbul’daki Musevi basımevlerinin sayısının 3’e çıktığı kaydedilmektedir (Kabacalı, 1987:16).

Yahudiler, 1554’te Edirne’de, 1605’te Şam’da, 1646’da İzmir’de basımevleri kurarak, din, tarih ve dilbilgisi kitapları basmışlardır. Gizli kurulan bu basımevlerinde baskı faaliyetleri de yasal olmayan yollarla yürütülmüştür. Yahudileri Ermeniler izlemiş ve 1511 yılında Venedik’te başlayan Ermeni matbaacılığı, 1564–1567 yılları arasında, Osmanlı topraklarına göçenler tarafından İstanbul’a taşınmıştır. İlk Ermeni matbaası da, Tokatlı Abgar Tıbir tarafından, Surp Nigoğos Kilisesi’nde kurulmuştur. Osmanlı topraklarında ilk Rum basımevi de; Rahip Nicodimus Metaxes tarafından 1627’de İstanbul’da kurulmuştur. Bu matbaada basılan ilk kitap, "Court Traite Contre Leg Juifs"dir. (Museviler Aleyhine Bir Risale) 1494–1729 yılları arasında, azınlıklar ve yabancı misyonluklarca Osmanlı topraklarında kurulan basımevleri sayısının 37’yi bulduğu sanılmaktadır. Ancak bu dönemde, hiçbir basımevinde Türkçe baskı yapılmamıştır (Çelik, 2008:5)

Osmanlı Devleti’nde matbaa, daha sonraları Sultan III. Ahmet’in padişahlığı sırasında (1703–1730), Lale Devri’nde İbrahim Müteferrika tarafından kurulmuştur (Kabacalı, 2000:14). Müteferrikanın basımeviden sonra ikinci basımevi olan Mühendishâne Basımevi 1796’da Sultan III. Selim’in emriyle kurulmuştur. Bu basımevi Hasköy’deki Mühendishâne’de geometri hocası Abdurrahman Efendi’nin gözetimi altında çalışmaya başlamıştır. 1797 yılında bu basımevinde basılan ilk eser Burhan-ı Katı adlı Farsça-Türkçe sözlüktür (İnuğur, 2005:163).

Osmanlı Devleti’nde ilk gazete Fransız devrimini izleyen yıllarda Fransızlar tarafından yayımlanmışlardır. İstanbul’da Fransız Elçiliği Basımevi’nde 1795 yılında basılan “Bulletin des Nouvelles” (Haberler Bülteni)

adlı gazetenin yayınlanma amacı, “Fransız devriminin amaçlarını Osmanlı ülkesindeki Fransızlara ve Türklere anlatmaktır.” Fransız elçisine, gazete çıkarma yetkisi ve görevi bizzat Fransız Hükümeti tarafından verildi. Osmanlı Devleti’nde gazetecilik faaliyetleri matbaanın kullanılmaya başlamasından sonra ilk dönem itibarıyla gayrimüslim halk tarafından yürütülmüştür. Başta Musevi olmak üzere Ermeni ve Rum azınlıklar bu konuda öncü olmuşlardır. Tanzimat Fermanı’ndan sonra Batıda eğitim görmüş olan Türk aydınları gazetecilikle ilgilenmişler ve halkın bilinçlenmesi gayesiyle müstakil gazeteler çıkarmaya başlamışlardır (Pancar-Öğredik, 2013:85).

Osmanlı Devleti’nde basın, diğer ülkelerde olduğu gibi siyasal, sosyal ve ekonomik olaylar karşısında halk kitlesini aydınlatmak, kamuoyunu etkilemek yolunda, toplumca duyulan isteklerden doğmamıştır. Hükümetin yaptığı işleri halka duyurmak amacıyla özel buyrukla ortaya çıkmış; halkı aydınlatma, kamuoyunu etkileme niteliğini ise zamanla kazanmıştır.

Bugünkü Türkiye sınırları içinde ilk Türkçe gazete, 11 Kasım 1831’de yayımlanan Takvim-i Vekayi’dir. Sultan II. Mahmut tarafından bizzat ismi konulan Takvimi Vekâyi’nin ilk sayısı beş bin adet olarak basılarak memur, esnaf ve elçiliklere gönderilmiştir. Ancak Osmanlı Devleti’nde yayımlanan ilk Türkçe-Arapça gazete, Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa tarafından 20 Kasım 1828’de Kahire’de çıkarılan Vakayi-i Mısıriye gazetesidir. Gazetede yer alan haberlerin yarısından fazlası Türkçe, geri kalanı da Arapça’dır (Topuz,2003:25).Osmanlı Devleti’nin resmi gazetesi olan Takvim-i Vekâyi’yi 1840 tarihinde çıkmaya başlayan Ceride-i Havadis izlemiştir. Ceride-i Havadis, yarı resmi bir gazete niteliğindedir. Ceride-i Havadis verilen imtiyaz üzerine bir İngiliz olan William Churchill tarafından çıkarılmıştır. Yarı resmi sayılan bu gazete devlet tarafından desteklenmiş ve ilk nüshaları ücretsiz dağıtılmıştır. 1843’te kapanan gazete daha sonra tekrar yayınlanmaya başlamıştır. 1860 tarihinde ise, Agâh Efendi tarafından Tercüman-ı Ahval Gazetesi çıkarılmıştır. Agâh Efendi’nin gazetesinde yazılarını yayınlayan Şinasi ise Tasvir-i Efkâr gazetesini çıkarmaya başlamıştır(Öztoprak,1989:5).

Öte yandan Şinasi’nin çıkardığı Tasvir-i Efkâr gazetesinin özgürlük lehindeki ve hükümetin politikasını eleştiren yorum ve imalı haberlerin devlette uyandırdığı kaygı, 1864’te Matbuat Nizamnamesi’nin yayınlanmasının siyasal nedenini oluşturmaktadır. Çünkü Şinasi, Tasvir-i Efkâr ’da ilk kez "ulus" kavramını kullanmış, kamuoyunun önemini açıkça belirtmiş, devleti ulusun temsilcisi olarak işleri yöneten ve ulusun refahı için çalışan bir kurum olarak nitelemiştir. Şinasi’nin "ihtilalci" bir gazeteci olduğu savlarının yayılmasıyla 1865’te Paris’e kaçması sonucu Namık Kemal, Tasvir-i Efkâr’ın başyazılarını yazmaya başlamış, önceleri yazıları yöneticilerce beğenilmişse de 1867’de gazetenin 467. sayısında "Şark Meselesi" başlıklı bir yazı dizisi başlatması üzerine gazetecilik yapması yasaklanmış ve Avrupa’ya kaçmıştır (Mazıcı,1996:137).

Osmanlı Devleti sınırları içerisinde yayınlanmaya başlayan gazete sayısı arttıkça, basınla ilgili bazı düzenlemelerin yapılması gündeme gelmiş ve 1858’de Ceza Kanunu Fransızcadan Türkçeye çevrilirken; basınla ilgili maddelerde Türkçe’ye çevrilerek, ilk yasaklamalar getirilmiştir. 1864 yılında bir Matbuat Nizamnamesi yapmak lüzumlu hale gelmiş, bu nizamnameden önce de tesis tarihi kesin olarak tespit edilemeyen Matbuat Müdürlüğü kurulmuştur(Topuz,2003:27). Sultan Abdülaziz tarafından 25 Kasım 1864’te ilan edilen ve 35 maddeden oluşan Matbuat Nizamnamesi’nin en önemli maddeleri şunlardır: Hangi dilde olursa olsun siyasete ve yönetime yönelik yayın yapmak isteyenlerin önceden izin almaları (md. 1) gerekmektedir. Yüce devletin iç güvenlik ve asayişini bozacak cinayet ve suçlardan birinin oluşmasına her kim bir gazete aracılığıyla neden olursa, yayını yapan gazeteci de suç ortağı sayılacaktır (md.13). Bir gazeteci saltanata, genel adaba ve ulusal ahlaka aykırı yazılar yazar ve hanedana saldırıda bulunursa (md.15), bakanlar kuruluna ve üst düzey bürokratlara dokunacak söz yazarsa (md.16), yüce devletin dost ve müttefiki bulunan hükümdarlara dokunacak yayın yaparsa (md.17) çeşitli miktar altın ve sürelerle hapis cezasına çarptırılır(Mazıcı,1996:137).

Gazete çıkarmak isteyenlerin izne bağlanmasını düzenleyen bu Matbuat Nizamnamesini, 27 Mart 1867’de çıkarılmış olan Âli Kararname izlemiştir. Basın özgürlüğünün iyice kısıtlandığı bu kararname ile gazete çıkarmayı hükümetten alınacak izine bağlamaktan, hükümetin gazete kapatma yetkisine kadar uzanan birçok engel yüzünden Tanzimat Döneminde gazete ve dergiler süreli olarak kapatılmış ya da yayını yasaklanmıştır. Sultan II. Abdülhamit’in tahta çıkışının ilk yıllarında yani Kanun-ı Esasi’nin ilanından sonra basın üzerindeki baskılar biraz olsun hafiflemişse de, meclisin kapatılması ve anayasanın yürürlükten kaldırılması ile basın üzerinde yeniden baskı kurulmuştur. 1888 ve 1895 Matbaalar Nizamnameleri, 1898, 1900, 1901 tarihli iradeler bunu açıkça ortaya koymaktadır(Öztoprak,1989:6). II. Meşrutiyet dönemindeki

Osmanlı basınının ise, daha serbest hareket ettiğini ve bu dönemde basın yayın hayatının yeniden canlandığını görülmektedir. 24 Temmuz 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanı ve Kanun-ı Esasi'nin yeniden yürürlüğe konması ile basında yeni bir dönem açılmıştır. Her eğilimden gazete ve dergilerin yayınladığı bu dönemde gazete imtiyazı alanların sayısı iki yüzü geçmiştir. II. Meşrutiyet'in ilanından 1918 sonuna kadar on buçuk yıllık bir dönem içinde 918 gazete ve dergi çıkarılmıştır (Yırsutimur,2008:3).

2.1. Osmanlı Devletinde Yerel Basın

Yerel gazeteler başlangıçta yalnızca belli bir bölgede yayımlanan, ulusal haberlerden farklı olarak yerel haberlerin ve konuların geniş olarak yer aldığı gazetelerdir. Başka bir ifade ile bir kasaba ya da kentte yaşayan insanları ilgilendiren haberlerin yer aldığı, o kentte yayımlanan gazete olarak tanımlanabilir (Girgin,2001:160). Yerel basın, Türk basın tarihinin başlangıç döneminde “Taşra Basını“ olarak adlandırılmıştır. Bu kavram bugünkü Türk basını içerisinde pek de uygun görülmemektedir. İstanbul dışında yayımlanan gazeteler arasında “Ulusal Basın” olarak adlandırılan gazeteler vardır. Bunun yanı sıra İstanbul ve Ankara'da yayımlandığı halde Türkiye çapında dağıtılmayan, dolayısıyla yerel özelliği taşıyan gazeteler de vardır. Onun için kavramı, Anadolu Basını ya da Taşra Basını olarak adlandırmayıp veya tanımlandırmayıp, bunun yerine yerel basın olarak tanımlandırmak daha doğru olacaktır(Tanış,2011:8).

Kısacası, bugünkü tanımlamayla yerel basın, her ne kadar farklı adlarla veya tanımlamalarla izah edilmeye çalışılsa da genel kabul görmüş karşılığı: Ulusal basın kadar geniş çaplı olmayan, il, ilçe ve beldelerde günlük, haftalık ya da daha fazla aralıklarla çıkan, dar çevrede bölge haberlerine yer veren, yöresel gelişmeyi, sorunları ön planda tutmaya çalışan gazetelerdir. Osmanlı Devleti'nde yerel basının doğuşu ve bunu hazırlayan etkenler Batıdan farklı gelişmiştir. Batıdaki gelişmeler genelde ekonomik ve sosyal olayların etkisiyle meydana gelirken bizde ise daha çok devlet destekli veya yönlendirmeli olarak meydana gelmiştir. 1864 yılında yerel yönetimlerle ilgili düzenleme çerçevesinde eyalet sistemi kaldırılarak yerine vilâyet sistemi getirilince her vilâyette basımevi kurulması ve böylece o döneme kadar sınırlı bir kültürel yapı içinde bulunan bölgelerin bu açıdan gelişmeleri öngörülmüştür(Koloğlu,2006:31-33). Osmanlı mahalli idaresinde yapılan düzenleme ile vilâyet sistemine geçilmiştir. Vilâyetler oluşturulurken, her merkezde birer matbaa da kurulmuştur. Bu matbaalarda öncelikle kırtasiye işlerine ağırlık verilmiş, yıllıklar takvimler, dini, edebi ve bilimsel eserler basılmıştır(Girgin,1997:18).

Yapılan bu düzenlemeler ve gelişmeler Osmanlı Devleti'nde yerel basının ortaya çıkmasının temellerini atmıştır. Zaman içerisinde çeşitli bölgelerde çıkan bu gazetelerin sayısı artmış ve II. Meşrutiyetin ardından da resmî vilâyet gazetelerini çok geride bırakarak yerel-özel gazeteler şeklinde basın hayatında faaliyet göstermeye başlamışlardır. Bu bağlamda Osmanlı Devletinde vilâyet gazetelerinin ilk örneği Suriye'deki iç karışıklıkları bastırmakla görevli Fuat Paşa'nın 1860'da Beyrut'ta Hadikâtü'l-Ahbar isimli gazeteyi yerel yönetimin sözcüsü haline getirmesiyle başlamıştır. Böylece Arapça-Türkçe ilk yerel gazete yayınlanmıştır. Bunu Mithat Paşa'nın Tuna valisi iken 1865'te Rusçuk'ta yayınladığı Türkçe-Bulgarca Tuna gazetesi takip etmiştir. Daha sonra ise Erzurum'da Envâr-ı Şarkiye (1866), Bursa'da Hüdâvendigâr (1869) gibi gazeteler yayınlanmıştır(Koloğlu,1994:20).

Tuna'nın yayınından kısa bir müddet sonra, ilk resmi matbaalar 1865 yılında Trabzon ve 1866 yılında Erzurum'da kurulmuştur. Yaklaşık bir yıl sonra ise Anadolu'daki ilk resmi yerel gazete olan Envar-ı Şarkiye Erzurum'da yayımlanmıştır. Böylece Osmanlı döneminde Türkçe basın, Anadolu içlerinde resmi bir kanalla etkinliğine başlamıştır(Yırsutimur,2008:5).

Vilâyet gazetelerinin içeriklerinde genel olarak padişah ile ilgili haberler öncelikle yer almaktadır. Bunun yanı sıra kamu görevlilerinin atama, yükselme ve görevlendirilmelerine, hükümet ve vilâyet kamu kuruluşlarının çalışmalarına, demiryolu, karayolu, telgraf hattı yapımları, sağlık konuları, ekonomi, asayiş, eğitim gibi haberlere yer verilmektedir. Ayrıca yine vilâyet gazetelerinde yer alan haberlerde çoğunlukla yazarların isimleri yer almamıştır. Bu gazetelerin diğer bir ortak özelliği ise genellikle Türkçenin yanında ikinci bir dil yani çıktığı bölgenin dilini kullanmalarıdır(Girgin,1997:87).

3. AHALİ GAZETESİ VE ÖZELLİKLERİ

Ahali gazetesi 27 Mart 1321 (9 Nisan 1905) tarihinde Şarkî Rumeli vilâyetinin Filibe sancağında Mehmet Sabri ve Yunus Reşit tarafından yayımlanmaya başlamıştır. Gazetenin birinci nüshasında gazetenin yayın hayatına nasıl başladığına dair bilgiler bulunmaktadır. Bu bilgilere göre gazete ilk sayısının yayımlanmasından dört gün sonra Mehmet Sabri Filibe hapisanesine girmiştir. Aynı şekilde gazetenin diğer yöneticilerinden Reşit Efendi kimliği belirsiz kişiler tarafından yaralanmış, bir diğer yönetici Talha

Kemali Efendi de sürgüne gönderilmiştir(Ahali, 1905(1):1). Yedi ay yirmi dört gün sonra Mehmet Sabri hapisten kurtulmuş, bu arada Reşit Efendi iyileşmiş, Talha Kemali Efendi de vazifesinden istifa edip Filibe'ye dönmüştür. 5 Teşrin-i Evvel 1322 (18 Ekim 1906) tarihinden itibaren gazete yeniden yayınlanmaya başlanmıştır.

Ahali gazetesinin elimizde Hakkı Tarık Us arşivinden ulaştığımız 44 nüshası bulunmaktadır. Elimizdeki nüshalardan edindiğimiz bilgiye göre Ahali gazetesi, günlük yayımlanan dört sayfalık bir gazetedir. Dili Türkçedir. Gazetenin birinci sayfasında sağ üst köşesinde abonelik şartları yer almaktadır. Buna göre: *Bulgaristan'da senelik abone ücreti 17, altı aylık 9, üç aylığı 5 Frank, bir nüshası 5 santimdir(?)*. *Bulgaristan dışında senelik 33, altı aylık 17, üç aylık 9 Franktır. Her mahal için abone bedeli peşindir. Gazetenin sol üst köşesinde siyasi, istatistikî, pedagoji muharrerat ve arzdan arî her nevi mektupların memnuniyetle derc olunur. Derc olunamayan muharrerat iade olunmaz. Filibe'de Ahali gazetesi müdiri Mehmet Sabri açıklaması vardır. Ahali logosunun altında "Hadisatı siyasiyenin muvazenei yevmiyesidir" açıklaması yazmaktadır (Ahali, 1905(1):1). Ayrıca birinci sayfada başyazarın yazıları ve siyasi mütalaalar yer almaktadır. Osmanlı Devleti'nin siyasi durumu ve diğer devletlerin siyasi durumları değerlendirilmektedir. Padişah ve hanedan, eyaletler, azınlıklar, maliye ve iktisat müzayede, vergi gibi konular işlenmektedir.*

İkinci sayfada, Bulgaristan'la ilgili haberler bulunmaktadır. Üçüncü sayfasında Acemistan, Afrika, Asya, Avrupa, Türkistan, Hindistan, Mısır vb. hariciye ile ilgili haberler verilirken, dördüncü sayfada telgraflar ve Türkistan coğrafyasından haberler verilmektedir. Zaman zaman da okuyucu mektupları yayımlanmıştır. Ayrıca sağlık, ulaşım, yönetim ve kültürel konularda da haberler vardır.

Gazetenin yayın amacını ve politikasını Mehmet Sabri şöyle izah etmektedir:

"Hadisat-ı siyasiyenin müvazene-i yevmiyesi olacak olan Ahali sayfalarında ahali mektuplarına yer verileceği gibi Avrupa medeniyetini çokça övenlere karşılık Müslümanlardan da sıklıkla bahsedilecektir. Ayrıca ırki ve dini münasebetimiz olan Tatarlardan, Çerkezlerden, Gürcülerden, Türkmenlerden ve asıl Türklerden halkı aydınlatmak için makaleler yayınlanacaktır. Rus hegemonyasında bulunan özbeöz Türk olan Buhara, Semerkant, Hive, Hokant, Fergana ve Taşkent Türkleri hakkında bilgiler verilecektir. Ayrıca kanunuesasî ilan eden Acemistan gibi Çin ve Afganistan'ın da millet meclisleri açma ihtimalleri olduğundan Avrupa'da mevcut hükümet şekillerinden ve kanuni esasilerden mukayeseli olarak bahseden bir sütun açılacaktır. Türkiye'de kesinlikle yasak olan bu sütun siyasi bir ders niteliğinde olacaktır. Aynı zamanda bu sütun Türkiye'de açılacak olan gerçek darul fünunda ders olarak okunacağı gibi Avrupa'da öğrenim görme arzusunda olanlara ilk senede sınavı kazandırmaya yardımcı olacağından önemlidir"(Ahali, 1905(1):1).

3.1. Ahali Gazetesinde Çıkan Haber ve Yazıların Değerlendirilmesi

Fransız İhtilâli'nin sonucunda ortaya çıkan milliyetçilik akımı 19. yüzyılda Osmanlı Devleti üzerinde etkisini göstermiştir. Özellikle Balkanlarda bağımsızlık amacıyla birçok isyan çıkmıştır. Bu isyanların başlamasında ise kısaca; Milliyetçilik akımı, Avrupalı devletlerin bu yerel halkları kışkırtmaları, mahalli yöneticilerin halka karşı yanlış politikalar uygulamaları, bazı toprakların savaşlar sırasında el değiştirmesi, Balkanlardaki bir kısım toprakların savaş alanı durumuna gelmesi, merkezi otoritenin sarsılması gibi nedenler etkili olmuştur.

Balkanların böylesine karışık olduğu bir dönemde bölgenin en önemli merkezlerinden birisi olan Filibe'de yayınlanan Ahali gazetesi hem çıkarıldığı dönem hem de çıkarıldığı yer itibarıyla önem arz etmektedir. Ahali gazetesi Filibe'de çıkarılmış bölgesel nitelikli bir gazete olarak görülse de yayınladığı haberler itibarıyla sadece bu bölge değil bütün Osmanlı coğrafyası ve hatta tüm dünyadaki siyasi ve sosyal olaylarla ilgilendiği söylenebilir. Gazetede yer alan dış haberlerin çokluğu bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Bu yönü ile evrensel bir bakış açısına sahip olduğunu söyleyebileceğimiz Ahali gazetesi Osmanlı Devleti ile ilgili haberlere de bolca yer vermiştir. Özellikle padişah II. Abdülhamit'in politikaları sık sık eleştirilmiş İstibdat Dönemi politikaları ile ilgili ayrıntılı mülâhazalara yer verilmiştir.

Gazete Padişah II. Abdülhamit'in devletin çıkarlarından çok kendi çıkarlarını düşündüğünü, Tunus ve Mısır gibi yerlerin kaybedilmesinin padişahın yetersizliğinden kaynaklandığını savunmuş ve bu yönde yayın yapmıştır. Özellikle gazetenin ilk sayfalarında bu eleştiri yazılarına sıkça yer verilmiştir. Gazetede veliaht meselesi üzerinde de durulmuş, Şehzade Burhanettin Efendi'nin saltanat veliahdı olarak gösterilmesi eleştirilmiştir.

Ahali gazetesinde bölgesel haberler de önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle bölgesel bir meclis olan Sobranya Meclisi'nde görüşülen konular ve alınan kararlar Bulgaristan haberleri içinde en fazla yer tutan haberler olarak göze çarpmaktadır. Ayrıca Bulgaristan'da meydana gelen siyasi ve sosyal olaylar da gazetede çokça yer alan haberler arasındadır. Bulgaristan'da Prens'in faaliyetlerinden de fazlaca bahsedilmektedir. Özellikle Prens'in kabul ve kutlama haberlerine yer verilerek Prens'ten övgüyle bahsedilmiştir. Bu durum gazeteyi çıkaranların Prens'e sadık olduğu izlenimi uyandırmaktadır. Bölge ile ilgili olarak Makedon çetelerinin çıkardığı asayiş sorunlarından da gazetede sıkça bahsedilmiştir.

Ahali gazetesinde bir vilayet gazetesine nazaran hariciye haberlerine fazlasıyla yer verilmiştir. Japonya-Rusya Savaşından, İran'da açılan meclisten, batılı devletlerin Afrika üzerindeki sömürge mücadelesinden, Çin'de afyon kullanımının yaygın oluşundan hatta Avrupa'daki sosyal olaylardan da ayrıntılı olarak bahsedilmiştir. Bunu yaparken tarafsız bir tutum sergilenmiş, hatta gazetenin tabiri caizse sivri dilli denilebilecek tutumu bu haberler içinde sergilenmiştir. Örneğin Fransa'daki ahlaki çöküntüden sıklıkla bahsedilerek hükümetin fuhuş yaşını yükseltmek zorunda kaldığı eleştirisi yapılmaktan çekinilmemiştir. Ayrıca dış haberler kısmında Türkistan haberleri de önemli bir yer tutmaktadır. Ancak Türkistan haberleri siyasi haberlerden çok bölge ile ilgili coğrafi haberler olarak göze çarpmaktadır.

Ahali gazetesi dönemine göre aydın bir bakış açısıyla millet egemenliği, meclis, demokrasi gibi kavramların halk tarafından anlaşılması amacını güden, bu amaçla diğer ülke ve milletlerden mukayeseli olarak bahseden ilerici ve özgürlükçü bir gazetedir. Çağdaşlığı sadece taklitçilikten ibaret saymayı eleştiren, Doğu Medeniyeti'nin de çok önemli değerlere sahip olduğunu ifade eden, dünyanın her tarafındaki soydaşlarımızın sıkıntılarını dile getiren Türkçü ve Milliyetçi yönü ağır basan bir gazetedir. Gazetede yer alan haberler;

3.1.1. Osmanlı Devleti İle İlgili Haberler

Tablo 1: Osmanlı Devleti İle İlgili Haberlerin Dağılımı (Ahali, 1905-1907(1-125))

No	Haberin Başlığı	Haber Adedi
1-	Padişah ve Hanedan a) Padişahın Sağlığı b) Veliht Meselesi c) Diğer Haberler	32 10 5 17
2-	Eyaletler a)Arnavutluk b)Bosna c)Bulgaristan d)Makedonya e)Mısır f)Yemen	307 1 3 285 5 11 2
3-	Maliye ve İktisat a) Müzayede b) Vergi	9 2 7
4-	Eğitim a) Mekteplerin Durumu b) Eğitim Sistemi	21 12 9
5-	Sağlık a) Salgın Hastalıklar b) Sağlık Önerileri	4 2 2
6-	Kültür	2
7-	Ulaşım	4
8-	Yönetim a) Asayiş b) Atama ve Tayinler c) Diğer Haberler	55 14 4 37
9-	Değişik Konular a) Faydalı Bilgiler b) Kadınlar c) Ziraat d) Gazete ile ilgili Haberler	13 1 2 3 7
	Toplam	448

Gazetede Osmanlı Devleti ile ilgili haberler geniş yer tutmaktadır. Bu bölümdeki haberler 9 ana başlık altında değerlendirilmiş ve bazı bölümler kolay değerlendirilmesi açısından kendi içerisinde alt başlıklara ayrılmıştır. Bu haberler toplam 448 adet olup en fazla haberin yer aldığı bölüm 307 haberle eyaletler ile ilgili kısım olmuştur. Bu haberlerin en önemli kısmını da Bulgaristan haberleri oluşturmaktadır. Bunu 55 haberle yönetim haberleri takip ederken, üçüncü sırayı 32 haberle Padişah ve hanedan ile ilgili haberler almıştır. Ahali gazetesinde Osmanlı Devleti ile ilgili diğer haberler, haber yoğunluğuna göre sırasıyla; Eğitim haberleri 21 adet, maliye ve iktisat haberleri 9 adet, sağlık haberleri 4 adet, ulaşım haberleri 4 adet, kültür haberleri 2 adet olarak yer almaktadır. Gazetede yer alan değişik konular ile ilgili haberler de bu başlık altında değerlendirilmiştir. Bu bölümde ise gazete ilgili haberler 7 adet, ziraat ile ilgili haberler 3 adet, kadınlar ile ilgili haberler 2 adet, faydalı bilgiler 1 adet olarak görülmektedir. Bu bölümleri içeriklerine göre incelediğimizde;

3.1.1.1. Padişah ve Hanedan ile ilgili haberler

Padişah ve hanedanla ilgili haberler gazete de bolca yer almış olup bu bölüm padişahın sağlığı, veliaht meselesi ve diğer haberler olmak üzere üç başlık halinde değerlendirilmiştir. Padişahın sağlığını yakından takip eden Ahali gazetesi bu unsuru kullanarak yönetimde istediği değişikliği yapmak için çaba harcamıştır. Padişahın sağlığının gündend güne kötüye gittiği haberlerini (Ahali,1906(4):3) sık sık sütunlarına taşıyan gazete bu duruma Avrupa devletlerinin dikkatini çekmeye çalışmıştır. Gazete bu yolla hem padişahın giderek artan sağlık sorunları nedeniyle karar ve icraatlarının sorgulanabileceği hem de yerine geçecek olan yeni padişahın hazırlanması amacını taşımaktadır.

Nitekim veliaht meselesi ile ilgili haberler de gazetede önemli yer tutmaktadır. Bu noktada Sultan II. Abdülhamit'in yerine muhtemel aday V.Mehmet Reşat'ın padişah olması desteklenmiştir. Bu bağlamda gazete Şehzade Burhanettin Efendi'nin padişah olmaması için dış basını referans göstererek muhalefet yapılmıştır (Ahali,1906(13):4).

Ayrıca bu konuda İngiltere'nin muhalefeti (Ahali,1906(39):4) ve Jön Türklerin faaliyetlerinden de sıkça bahsetmiştir. Jön Türklerin bu konuyla ilgili İstanbul'un her tarafına afişler astığı ve İstanbul'da büyük bir gösteri yapmayı amaçladıkları haberlerini sütunlarına taşımıştır (Ahali,1906(59):4).

Gazetede padişah ve hanedan ile ilgili olarak yer alan diğer haberler ise padişahın yabancı elçi ve devlet adamlarını kabul etmesi tebrik ve nişan törenleri ile ilgili haberlerdir. Bu konuda da padişah eleştirilerek bazı yabancı devlet görevlilerine verilen nişan ve hediyelerin padişahın keyfiyetine göre verildiği ve israf yapıldığı vurgulanmaktadır (Ahali,1906(35):4).

3.1.1.2. Eyaletler ile ilgili haberler

Eyaletler ile ilgili haberlerin en önemli kısmını Bulgaristan haberleri oluşturmaktadır. Gazetenin elimize ulaşan sayılarında doğrudan Bulgaristan ile ilgili toplam 285 adet haber bulunmaktadır. Bulgaristan ile ilgili haberlerin büyük bölümünü muhtari bir idareye sahip olan Bulgar Prenslığı'nin faaliyetleri ve Bölgesel bir meclis olan Sobranya Meclisi'nin yasama faaliyetleri oluşturmaktadır (Ahali,1906(2):2). Gazete Prens'ten saygıyla bahsetmiş onun kabul, kutlama ve resmi temaslarını bolca sütunlarına taşımıştır. Bu durum gazetenin Prens'e bağlı olduğunu göstermektedir.

Bulgaristan haberlerinin önemli bir kısmını da Sobranya Meclisi'nin faaliyetleri oluşturmaktadır. Bu meclise sunulan kanun tasarıları, ilgili yapılan görüşmeler ve alınan kararlardan sıkça bahsedilmiştir (Ahali,1906(4):3).

Ayrıca Bulgaristan'la ilgili adli olaylardan da gazete de sık sık bahsedilmektedir. Özellikle demiryolu işçilerinden başlayıp (Ahali,1907(64):2). üniversite öğrencileri ve hocalarının da katılımıyla büyüyen ve büyük bir isyana dönüşerek meclis başkanı Petkof'un öldürülmesine kadar uzanan Sofya olayları oldukça geniş bir yer tutmaktadır (Ahali,1907(122):2). Bu olayları kınayan gazete olayın faillerinden nefretle bahsederek yakalanmaları için gereken önlemlerin bir an önce alınması gerektiğini savunmuştur (Ahali,1907(123):2). Gazete Sofya olaylarını çıkarıcıların elebaşlarının ve Petkof'u öldürenlerin başta Rusya ve Yahudiler olmak üzere dış destekli olduğu yönünde haberler yayınlamıştır (Ahali,1907(124):1).

Gazetede yer alan diğer Bulgaristan haberleri de incelendiğinde ticaret ve imar düzenlemelerinin de geniş yer tuttuğu görülmektedir (Ahali,1907(66):2). Özellikle bu konuyla ilgili görüş ve önerilere de yer verilmesi gazetenin Milliyetçi yönünün de ağır bastığını göstermektedir.

Eyaletler ile ilgili bölümde Makedonya haberleri de önemli yer tutmaktadır. Makedonya ve çevresinde eşkiya çetelerinin ortaya çıkması sonucu asayişin bozulması ve Osmanlı askerlerinin bunlara müdahalesi haberlerine sık yer verilmiştir. Burada Osmanlı askerlerinin kahramanlıklarından sıkça bahsedilerek bölgede Osmanlı varlığının öneminden bahsedilmiştir (Ahali,1907(124):4).

Bu bölümde Mısır ile ilgili haberler de yer almaktadır. Mısır'ın zengin kaynaklara sahip olduğu bu kaynaklara sahip olan devletin dünyanın en zengin devleti olacağı, Mısır üzerindeki mücadelenin asıl sebebinin bu olduğu vurgulanmıştır (Ahali,1906(5):1). Bu haberlerin çokluğu gazetenin özellikle İngiltere ve Fransa gibi devletlerin emperyalist hedeflerine karşı sıkı bir muhalif duruş sergilediğini göstermektedir.

Gazetede Eyaletler ile ilgili olarak Yemen, Bosna ve Arnavutluk haberleri de yer almaktadır. Yemen'de Fevzi Paşa'nın faaliyetlerinden bahsedilmiştir (Ahali,1906(33):4). Bosna'da belediyenin İslam idaresinde olduğu, Bosna pullarının Türkçe basıldığı, camilerinde Türk bayrağının dalgalandığı ve Bosna'nın medeni bir yer olduğundan bahsedilmiştir (Ahali,1906(6):2). Arnavutluk ile ilgili adli olaylardan da bahsedilmektedir (Ahali,1906(26):4).

3.1.1.3. Maliye ve İktisat ile ilgili haberler

Maliye ve İktisat ile ilgili haberler müzayede ve vergi haberleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Müzayede haberleri vakıf, dükkân, hane, mağaza kiralama ile ilgili olarak yapılacak müzayedenin tarihi ve yeri hakkında bilgiler vermektedir (Ahali,1906(11):4).

Gazetede vergilerle ilgili olarak özellikle o tarihte gündemde olan gümrüklere yüzde üç ek vergi konulması meselesi üzerinde yoğunlaşmıştır. Başta İngiltere olmak üzere yabancı devletlerin bu konudaki eleştirileri ve bu konudaki müzakerelere de geniş yer ayrılmıştır (Ahali,1906(24):4).

3.1.1.4. Eğitim ile ilgili haberler

Gazetede yer alan eğitim ile ilgili haberlerin mekteplerin durumu ve eğitim sisteminin genel hali olmak üzere iki başlıkta toplandığı görülmektedir. Eğitim ile ilgili olarak öncelikle yapılması gerekenin toplumun bakış açısını değiştirmek olduğu fikri savunulmuştur. Toplumda ilim ve eğitimin faydasına yeterince inanılmadığı en önemli tehlikenin bu olduğu ifade edilmiştir (Ahali,1906(8):1). Türk okullarının teorik bilgilerden başka bir şey öğretmediği, gerekli olanın sadece öğrenmek değil uygulamak da olduğu savunularak bu konuda çok geride olduğumuz vurgulanmaktadır (Ahali,1906(8):1). Alman, İngiliz ve Fransızların bu kadar ilerlemesinin sebebinin uygulamalı ve doğru eğitim olduğu söylenmiştir. Yenilik ve gelişmelerin takip edilip kendi memleketimizde uygulanıp geliştirilmesi gerektiği ve özellikle mesleki eğitime önem verilmesi gerektiği savunulmuştur (Ahali,1906(8):1).

Gazetede ayrıca Türk mektepleri ile diğer mekteplerin mukayesesine de geniş yer ayrılmıştır. Örneğin Bulgar, Rum, Ermeni, Yahudi ve Katolik mekteplerini örnek almamız gerektiği, bunların da bizimkinden farklı olmadığı söylenmiştir (Ahali,1906(8):1). Rum mekteplerinin Rumlara milliyetçilik aşulamaktan başka bir yapmadığı ve sadece kendilerine faydalı olduğunu iddaa eden gazete (Ahali,1906(8):1), Yahudi mekteplerinin sadece dil öğretimi için biraz iyi olduğu (Ahali,1906(8):1), Frank papaz mekteplerinin ise Katolik mezhebi misyonerliği yaptığı vurgulanmıştır (Ahali,1906(8):1).Bulgar mekteplerinin durumunun çok iyi olmadığı ama memuriyet için daha faydalı olduğu söylenmiştir(Ahali,1906(8):1). Bu dönemde bir gazetenin mesleki ve uygulamalı eğitimin öneminden bahsetmesi, ülkelerin eğitim sistemlerinin eksik ve iyi yönlerinden bahsederek karşılaştırması gazetenin yazarlarının ne kadar ilerici ve entelektüel olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

3.1.1.5.Sağlık ile ilgili haberler

Gazetede yer alan sağlık ile ilgili haberler başta tifo olmak üzere salgın hastalıklara karşı alınması gereken önlemler ve sağlık ile ilgili önerilerden oluşmaktadır. Ayrıca o dönemin yaygın zararlı alışkanlıklarından olan afyon kullanımının zararlarından da çokça bahsedildiği görülmektedir (Ahali,1906(22):3). Sağlıklı olmak için , erken uyuyup erken uyanmanın, çalışmanın ve düzenli yürüyüşler yapmanın gerektiği savunulmuştur(Ahali,1906(21):3).Ayrıca tifo ile mücadele için, tifonun sudan geldiğinden hareketle Avrupa'nın birçok yerinde ahaliye çeşitli içkilerin tavsiye olunması eleştirilmiştir. Bunu yapanların içki tüccarları olduğu, içki ile ilgili illa tavsiye isteyenlere suyun kaynatılıp içilmesi tavsiyesinde bulunuyoruz denmiştir (Ahali,1906(21):3).Bu gazetenin toplum sağlığı ile ilgili duyarlı ve bilgilendirici olduğunu göstermektedir.

3.1.1.6. Kültür ile ilgili haberler

Gazetede yer alan kültür haberleri kısmında en dikkat çekici kısım Yavuz Sultan Selim, Mithat Paşa, Şinasi Bey gibi Osmanlı büyüklerinin resimlerinin gazete tarafından kartpostal şeklinde bastırılıp satışa sunulmasıdır (Ahali,1906(16):4). Gazetenin kültür hizmetleri bakımından da halkı bilinçlendirme görevini bu gibi kampanyalar yoluyla yürüttüğü gözlemlenmektedir.

3.1.1.7. Ulaşım ile ilgili haberler

Gazete de yer alan ulaşım ile ilgili haberler daha çok demiryolu hatlarının bakımı ve onarımı ile geliştirilmesi konularını kapsamaktadır. Demiryollarının bakım ve onarım ihalelerinin yabancı şirketlere verilmesi eleştirilerek, bu işleri bizim yapmamızın hem güvenlik hem de ekonomi yönünden önemli olduğu vurgulanmaktadır (Ahali,1906(12):2).

3.1.1.8. Yönetim ile ilgili haberler

Yönetim ile ilgili haberler, asayiş, atama ve tayinler ve diğer haberler olmak üzere üç başlık halinde incelenmiştir. Asayiş sorunları ile ilgili olarak özellikle Makedonya'da çetelerin çıkardığı sorunlarla ilgili haberlerin çokluğu göze çarpmaktadır (Ahali,1906(11):4). Ayrıca İstanbul'da Fehim Paşa'nın yaralanması olayı ve Jön Türklerin ahaliyi isyana teşvik etmesi ile ilgili haberler de gazetenin sütunlarında yer almaktadır (Ahali,1906(22):4). Bu haberlerde Osmanlı askerlerinin kahramanlıklarına sıkça yer verildiği ve gazetenin padişah muhalifi olmasına rağmen asayiş konularında hükümet tarafında yer aldığı görülmektedir.

Gazetede atama ve tayin haberlerinin çokluğu da göze çarpmaktadır. Tayin ve atama haberleri vali atamaları, politika memurluğu atamaları, nazır atamaları, diğer devlet görevlerine yapılan atamalar ve hatta hastane müdürü atamalarını dahi içermektedir (Ahali,1906(24):2). Bu atamalar Osmanlı topraklarının tamamını kapsamaktadır. Atama ve tayin haberlerinin daha çok telgraf haberleri şeklinde verildiği görülmektedir. Yönetim ile ilgili diğer haberlerin elektrik tramvaylarının inşası sorunu (Ahali,1906(54):4), boğazların yabancı tüccar gemilerine açık olması için yabancı devletlerin verdiği nota konularında olduğu görülmektedir (Ahali,1906(54):4).Bu bölümde ayrıca Bahriye neferlerinin çıkardığı isyandan bahsedilerek boğazlar kumandanı Hasan Rami Paşa'nın azledilmesi buna bağlanmaktadır (Ahali,1907(57):3).

3.1.1.9. Değişik konularla ilgili haberler

Gazetede yer alan değişik konular ile ilgili haberler, faydalı bilgiler, kadınlar, ziraat haberleri ve gazete ile ilgili diğer haberleri kapsamaktadır. Faydalı bilgiler kısmında buzlukçular ile ilgili önemli bilgilere yer verilirken (Ahali,1906(35):2), kadınlar ile ilgili olarak kadınların cesareti ile askerlik vazifesini dahi kolaylıkla icra edebileceği savunulmuştur. Türk kadınının kahramanlıklarının meşhur olduğu ancak tarihte hak ettiği yeri alamadığı savunulmuştur. Örnek olarak Kara Fatma ile Türkistan padişahı Tomris'in zalim Kıkavus'un başını kesmesi gösterilmiştir (Ahali,1906(27):3). Kadınların toplumda her alanda başarılı olabileceği fikrini savunan gazete kadın hakları konusunda da dönemine göre oldukça ilerici bir noktadadır.

Gazetede ziraat ile ilgili olarak toprak önerileri ve zararlı haşerelerle mücadele yöntemleri yer almaktadır (Ahali,1906(35):2). Gazetenin kendisi ile ilgili haberler de gazetenin sütunlarında zaman yer bulmuştur. Bu bölümle ilgili haberler abonelik koşulları, bayram tebrikleri gazetenin yayınlanma bilgileri konularını kapsamaktadır (Ahali,1906(2):4). Bu bağlamda gazetenin yayın politikasının belirlenmesi için okuyucuların görüşlerinden faydalanılmış ve bazı sayılarında okuyucu mektuplarına yer verilmiştir. Örneğin kapitülasyonların yabancı devletlerin bize tecavüz etme yolu olduğu ve gazetede bu konudan bahsedilmesini isteyen okuyuculardan gazete idaresine başvuruları istenmiştir (Ahali,1906(27):4).

3.1.2. Dış Ülkelerle İlgili Haberler

Ahali gazetesinde Osmanlı Devleti ile ilgili haberlerin yanı sıra dış ülkelerle ilgili haberler de geniş yer tutmaktadır. Bu haberler yalnız belli bir bölge ile ilgili olmayıp gazetede neredeyse dünyanın her tarafı ile ilgili haberler bulunmaktadır. Bu gazetenin evrensel bir bakış açısına sahip olduğunu göstermektedir. Bu bölümde haberler kıtalara göre sınıflandırılıp değerlendirilmiştir. Bu bölümde Avrupa kıtası haberleri 267 haberle ilk sırayı alırken onu 94 haberle Asya haberleri izlemektedir. Afrika haberlerini de sayfalarına taşıyan gazete az da olsa Amerika haberlerine de yer vermiştir.

Tablo2: Dış ülkelerle ilgili haberlerin kıtalara göre dağılımı (Ahali, 1905-1907(1-125))

No	Kıtanın Adı	Haber Adedi
1	Afrika	41
2	Asya	94
3	Avrupa	267
4	Amerika	12
	Toplam	414

3.1.2.1. Afrika Kıtası Haberleri

Ahali gazetesinde Afrika kıtası haberlerine sıkça rastlanmaktadır. Bu bölümün en önemli kısmını Fas haberleri oluşturmaktadır. Fas'ta Sultan ile Resul taraftarları arasındaki mücadelelerden ve Fransa'nın Fas'a asker çıkarması konularından sık bahsedildiği görülmektedir (Ahali,1906(6):1).

Gazetenin Fas haberlerine oldukça geniş yer ayırdığı görülmektedir. Fas'ta Sultan ile Resul taraftarları arasındaki kanlı çarpışmaların olduğundan bahsedilmiştir. Fransa ve İspanya askerlerinin Fas'a asker çıkardıkları bir dönemde Sultan ile Resul'ün vatani savunmak yerine birbirlerine düştükleri söylenerek bu konudaki tutumları eleştirilmiştir (Ahali,1906(6):1). Fransa Hükümetinin meclis kararını beklemeden Fas'a asker çıkarmasının çok yanlış olduğu vurgulanmıştır (Ahali,1906(27):3). Ayrıca Fransızların çok daha ileri gidebileceği ancak Cezayir ve Tunusluların tepkisinden çekindikleri söylenmiştir (Ahali,1906(35):1). Avrupa devletlerinin Fransa'nın Fas'a müdahalesine ses çıkarmamasının sebebinin aslında kendi çıkarlarını korumak olduğu savunulmuştur. Fransa ve İspanya'nın diğer devletlerle birlikte Fas konusunu müzakere etmek üzere Elcezire'de yaptıkları toplantı eleştirilmiştir (Ahali,1906(6):1).Bu toplantıda İngiltere'nin Mısır, İtalya'nın Trablus'taki haklarını tasdik ettirmek için Fransa'ya destek verdikleri söylenmiştir (Ahali,1906(6):1).

3.1.2.2. Asya Kıtası Haberleri

Gazetede Asya kıtası haberleri geniş yer tutmakta olup, bu haberler ülkelere göre ayrı ayrı incelenmiştir. Bu bölümde Japonya'nın Rusya ile olan muharebe ve mücadelesi Çin'de afyon kullanımının yaygınlığı ve Çin'in dünya ticaretindeki öneminden, İran'da meclis açılması ve anayasa ilanından bahsedilmiştir. Ayrıca bu bölümde Türkistan ile ilgili coğrafi bilgilere de bolca yer verilmiştir.

Ahali gazetesinde Çin ile ilgili haberlere geniş yer ayrılmıştır. Çin'de yaşanan kıtlıktan bahsedilerek müdahale edilmezse 80 milyondan fazla kişinin açlık tehlikesi ile karşı karşıya olduğu vurgulanmıştır (Ahali,1906(7):3). Gazete Çinlileri savaştan hoşlanmayan barışsever sakin insanlar olarak tasvir etmiştir. Çin'in savaş arzusunda bir millet olsa 400 milyonu aşan nüfusu ile istese dünyayı alt üst edebileceği vurgulanmıştır (Ahali,1906(9):1). Avrupalıların içki ve afyon nakil ve ithaline izin verildiğinden beri Çin'de halkın uyuşup zehirlendiği haberlerine yer verilmiştir(Ahali,1906(9):1).Çin'de afyon kullanımının çok yaygın olduğu ve senede yaklaşık 600.000 kişinin bu sebeple helak olduğu(Ahali,1906(22):2). ve Çin'in sadece tütün ithalatı rakamının 17 milyon frank olduğu gazetenin sütunlarında yer almaktadır (Ahali,1906(35):3).Çin'de afyonu yasaklamanın çözüm olmadığı bunun yerine vergi konulmasının daha yararlı olacağı savunulmaktadır(Ahali,1906(9):2).

Ayrıca Çin'in Rusya müdahalesine karşı tedbir alması gerektiği savunulmuştur(Ahali,1906(9):2).Bu konuda Çin'in yapabileceği en iyi şeyin Semerkant, Buhara, Hive ve Fergana gibi Türkistan topraklarındaki yerlere yarı muhtariyet vermesi olacağı iddaa edilmiştir(Ahali,1906(9):2).Bu konuda İsviçre modeli örnek gösterilerek Çin'in bu yolla hem barışa hizmet edeceği hem de Türklerle yakın ilişkiler geliştirebileceği fikri savunulmuştur (Ahali,1906(9):2).Bu bağlamda gazetenin Rusya ile Çin arasındaki anlaşmazlıklardan faydalanarak Türkistan topraklarına bağımsızlık kazandırma politikasını benimsediği bunu diplomatik bir üslupla dile getirdiği görülmektedir. Çin ile ilgili haberler kısmında dikkat çeken bir diğer bölüm ise Belçika konsolosluğunun istatistikî bilgileri kaynak gösterilerek 1905 senesi ülkelere göre ithalat rakamlarının verildiği kısımdır. Bu bilgilere göre;

Tablo 3: 1905 Senesi bazı ülkelerin ithalat rakamları (Ahali, 1906 (35):3)

No	Ülkenin adı	Rakam (Tail)
1-	İngiltere	86,842,343
2-	Amerika	79,916,838
3-	Japonya	61,315,248
4-	Çin	148,071,198

Not:1 Tail 3 frank 78 santimdir.

Bu istatistikî bilgiler Çin'in o dönemde de dünya ekonomisi için çok önemli bir güç olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Üstelik bu rakam Çin'in sadece Hong-Kong limanı vasıtasıyla gerçekleştirdiği ithalat rakamını içermektedir.

Ahali gazetesinde yer alan Asya haberlerinin önemli bir kısmını da Japonya ile ilgili haberler oluşturmaktadır. Bu bölümde Japonya'nın Ruslarla olan mücadeleleri geniş yer tutmaktadır. Rusların Amerika'yı yanına çekerek güç kazanmaya çalıştığı vurgulanmaktadır(Ahali,1906(6):3).Japonların özellikle Sibiry'a da askeri ve memuru olmayan Rusya'ya karşı üstünlük sağlayabilecekleri bunu yapabilecek kabiliyette olduklarını(Ahali,1906(6):3).sütunlarına sıklıkla taşıyan gazete bu savaşta Japonya'nın tarafında olduğunu açıkça beyan etmektedir. Japonların Ruslara karşı kazandığı zaferlerden bolca bahseden gazete Japonların bu galibiyetiyle ticaret hacmini arttırdığı özellikle kâğıt ticaretinin Avrupalı devletleri endişeye düşürecek boyutta olduğunu vurgulamıştır(Ahali,1906(7):1). Japonların elde ettiği zaferlerle Orta Asya'da bulunan tüm toplulukları Rus boyunduruğundan kurtarabileceği(Ahali,1906(7):2),hatta Japonların İslamiyeti resmi bir din olarak kabul etmesinin bu konuda atılmış çok önemli bir adım olabileceği savunulmuştur (Ahali,1906(7):2). Burada gazetenin Türkistan topraklarının bağımsızlığı için en büyük engeli Ruslar olarak gördüğü ve Ruslarla savaşan tüm devletlere karşı bir yakınlık içinde olduğu görülmektedir.

Bu bölümde İran ile ilgili haberlere de bolca rastlanmaktadır. İran'da Şahın Millet Meclisi açması dolayısıyla bu ülkedeki gelişmeler örnek olması bakımından sıkça gazete de yer almıştır(Ahali,1906(16):1),Şah ve sonrasında tahta geçen oğlundan övgüyle bahseden gazete meclisin teşekkül etmesi ve ilk faaliyetlerini de sütunlarına taşımıştır (Ahali,1906(16):1).

Bu bağlamda gazete Çin'de olduğu gibi meclis açan tüm ülkelerle ilgili övgü dolu sözler ve olumlu gelişmeleri sütunlarına taşıyarak Osmanlı Devleti'nin de meşruti idareye geçmesi için çaba harcamış ve tabiri caizse kulis çalışmalarını yapmıştır.

3.1.2.3. Avrupa Kıtası Haberleri

Gazetede en geniş kapsamlı haberler Avrupalı devletler ile ilgili olanlarıdır. Bu haberler içerisinde ilk sırayı Rusya alırken onu Fransa ve Almanya izlemiştir. Gazete de o döneme ait neredeyse tüm Avrupa devletleri ile ilgili haberler yer almaktadır. Gazetede haberlerin içeriğine bakılarak döneme ait Avrupa'nın genel durumu hakkında fikir sahibi olunabileceği gibi ayrı ayrı ülkelerin siyasi, sosyal ve ekonomik durumları hakkında da bazı bilgilere ulaşılabilir. Avrupalı devletlerin başta Afrika olmak üzere zayıf devletler üzerindeki emperyalist düşüncelerine ve bu konuda birbirleriyle olan mücadelelerine gazete sütunlarında geniş yer ayrılmıştır. Bu konuda gazetenin muhalif tavrı dikkat çekmektedir.

Tablo 4: Avrupa kıtası haberlerinin ülkelere göre dağılımı (Ahali, 1905-1907(1-125))

No	Ülkenin Adı	Haber Adedi
1-	Almanya	17
2-	Avusturya	8
3-	Belçika	1
4-	Fransa	52
5-	İngiltere	12
6-	İspanya	8
7-	İsviçre	5
8-	İtalya	14
9-	Karadağ	4
10-	Macaristan	2
12-	Romanya	10
13-	Rusya	130
14-	Sırbistan	11
15-	Girit	2
16-	Yunanistan	10
	Toplam	267

Ahali gazetesinde yer alan Avrupa haberlerinin içinde Almanya haberleri geniş yer tutmaktadır. Özellikle o dönemde Almanların kendi idarelerinde bulunan Lehistan vilayetlerindeki Polaklara Nemçe dilinin öğrenilmesini zorunlu kılmasının ardından öğrencilerin çıkardığı isyanlar ve yaptığı gösterilere geniş yer ayrılmıştır(Ahali,1906(8):4). Bu isyanın giderek genişlemesi ve isyancı sayısının 120.000 e çıktığı haber

verilmektedir(Ahali,1906(35):4).Ayrıca Alman İmparatoru'nun icraatları sık sık eleştirilerek bu şekilde dikta yönetimine devam ederse konfederasyon şeklinde bir idari yapısı olan Almanya'da bir iç savaşın çıkmasının muhtemel olabileceği vurgulanmaktadır (Ahali,1906(15):2). Ayrıca o dönemde Azerbaycan'da katledilen bir Alman misyoner için istenen 5000 İngiliz lirası ile ilgili bir haber o dönemde Almanya'nın misyonerlik faaliyetlerine verdiği önemi ve siyasi gücünü göstermesi bakımından dikkat çekicidir(Ahali,1907(122):1).

Gazetede Avusturya ve Macaristan ile ilgili olarak yer alan haberlerin genelde yönetim ile ilgili haberler olduğu görülmektedir. Avusturya ve Macaristan devletlerinin genelde diğer devletlerle yapmış olduğu anlaşmalar Makedonya ile ilgili yapılan görüşme ve müzakereler bu bölümde yer alan haberlerdendir(Ahali,1907(64):4).Gazetede yer alan İsviçre haberlerinde dikkat çeken kısım vahşice işlenen cinayet haberlerinin çokluğudur(Ahali,1906(54):3). durum günümüzde dünyanın en medeni ülkesi olarak kabul edilen İsviçre'nin 100 yıl önceki halini göstermesi bakımından manidardır. Ayrıca İsviçre haberleri içerisinde yer alan bir kızın yanağını ısırarak kasaba kızın güzelliğini bozduğu gerekçesiyle 6000 frank ceza verilmesi haberi de İsviçre Hukuk Sisteminin işleyişi hakkında dikkat çekici bir anektottur (Ahali,1907(124):3).

İngiltere ile ilgili haberler de gazetede sıklıkla yer almaktadır. Londra ve çevresinde çıkan asayiş sorunları özellikle ameleler arasında çıkan çatışmalarla ilgili haberler gazetenin sütunlarında geniş yer tutmaktadır(Ahali,1906(6):4).Ayrıca gazete İngiltere'nin Fas konusundaki tutumunu eleştirerek asker göndermeyeceğini söylediği halde gönderen İngiliz Hükümetinin sözünde durmadığını vurgulamıştır(Ahali,1906(33):1). Ayrıca İngiltere'nin Belçika ve Hollanda'ya hücum etmek için planlar yaptığı bu amaçla ateşli talimler yaptığı haberlerine yer verilmiştir(Ahali,1906(24):3).Gazetede yer alan İspanya haberlerinin nerdeyse tamamının Fas meselesi ile ilgili olduğu görülmektedir. İspanya'nın Fas'a asker çıkarmasına şiddetle karşı çıkan gazete bu konuda uluslararası toplumu harekete geçirme yönünde yayınlar yapmıştır(Ahali,1906(21):4).Bu konuda İspanya'da çıkan hükümet bunalımı ve kabinenin istifası haberleri de sık sık gazetede kullanarak bu işgali önleme yönünde İspanya ahalisinin de desteği sağlanmaya çalışılmıştır (Ahali,1906(25):4).

Avrupa haberleri kısmında Fransa haberleri gazete de geniş yer tutmaktadır. Özellikle Fransa'nın Afrika ülkeleri üzerindeki emperyalist hedeflerine şiddetle karşı çıkan gazete bu işgalleri engelleme konusunda sıkı muhalefet etmiştir(Ahali,1906(3):1).Fransızların İspanya ve İngiltere ile birlikte Fas'a asker çıkarması ve oradaki çarpışmalarla ilgili haberler gazete de sıklıkla yer almıştır (Ahali,1906(5):2).Bu işgalleri engellemek için hem dünya kamuoyu, hem de bu ülkelerin kendi kamuoylarını harekete geçirmeye çalışan gazete, bu amaçla Tunus ve Cezayir gibi Müslüman ülkeleri de dini hassasiyetlerinden dolayı bu işgale karşı çıkmaya davet etmiştir (Ahali,1906(3):1). Fransa haberleri kısmında sıklıkla bahsedilen bir diğer önemli konu Fransa Hükümetinin Katolik kiliselerinin tüm belgelerine ve mal varlıklarına el koyması ve buna karşı koyan papazlarla olan çatışmalarıdır(Ahali,1906(21):1).. Bu konu ile ilgili gazetede birçok haber yer almaktadır. Bu haberlerde hükümetin kilise ve papazlar karşısında çok güç durumda kaldığı görülmektedir. Gazeteye göre hükümetin bunu yapmasının amacı ise kilisenin malvarlığının giderek artması ve papazların halka nüfuz etme gücünün çok yüksek olmasıdır. Nitekim çıkan olayların büyüklüğü ve şiddeti bunu göstermektedir. Gazete sütunlarında bu duruma sıklıkla değinerek bunun en önemli sebebinin halkın çok cahil olması olduğu fikri savunulmaktadır. (Ahali,1906(44):2).

Gazete de yer alan diğer Fransa haberleri de bunu doğrular niteliktedir. Gazetede Fransa'daki fuhuşla ilgili haberlerin çokluğu bu duruma örnek olarak gösterilebilir(Ahali,1906(13):2). Hükümetin fuhuş engelleme konusunda çaresiz kaldığı, bu konuda yasal düzenlemeler yapmak zorunda kalarak fuhuş yaşının 16 dan 28 e çıkardığı hatta bunu yapanların anne baba olmaları durumunda cezaların katlanarak arttırıldığı konusundaki haberler(Ahali,1906(13):3).gazete sütunlarında yer alan ilgi çekici haberler olarak karşımıza çıkmaktadır. Gazetede ayrıca idam cezasının korunması ile ilgili çalışmalar ile ilgili haberler de yer almaktadır(Ahali,1906(44):3).Bu durum o dönemde Fransa'daki ahlaki çöküntüyü ve sosyal durumu göstermesi bakımından önemlidir.

Avrupa haberleri kısmında en hacimli bölümü Rusya haberleri oluşturmaktadır. Gazetede 1905 Rus devrimi ile ilgili haberler geniş yer tutmaktadır. Gazete isyancıları Moskova hükümetinin zulmünden kurtulmak ve insanca yaşama arzusunda olan Özgürlük savaşçıları olarak tanımlamaktadır(Ahali,1906(3):2).Rus hükümetinin işgalcilere karşı tutumu sık eleştirilerek hükümetin bu insanlara karşı tutumunun gaddar ve insafsızca olduğu vurgulanmıştır. Buna karşın isyanın günden güne

büyüdüğü ülke genelinde gasp ve cinayet olaylarının da arttığı hükümetin önlem almak yerine gerginliği arttırdığı haberlerine yer verilmiştir(Ahali,1906(6):4).Tüm bu gelişmelerin gölgesinde Duma Meclisi seçimlerinin yapılmasının sağlıklı olamayacağı nitekim hükümetin kendi adaylarını seçtirmek için türlü yöntemler uyguladığı vurgulanmıştır(Ahali,1906(7):4).. Rusya'da ki şiddet olayları hakkında bilgiler de veren gazete son üç ay içinde 465 kişinin idam edildiği ve binlerle kişinin katledildiğini sütunlarına taşımıştır(Ahali,1907(67):4).

Rusya haberleri kısmında bir diğer dikkat çekici kısım Japonya ile olan savaş haberlerinin olduğu kısımdır. Bu savaşta Rus kuvvetlerinin çok zor durumlara düştüğü, Japonya'nın Rusya'dan kılıç hakkı olarak Sahalin adasının yarısını aldığı haberlerine yer verilmiştir(Ahali,1906(9):3).Gazete de Rusya'nın mali durumu ile ilgili haberler de yer almaktadır. Örneğin Rusya'nın Japonya muharebesinin 1.653.000.000 franga mal olduğu Rus (Ahali,1906(9):3).Maliye Nazırının raporlarında Moskova'nın 1905 senesi bütçe açığının 841 milyon ruble yani iki buçuk milyar frank olduğu ile ilgili haberler gazete sütunlarında yer almaktadır(Ahali,1906(33):3). Tüm bu haberler Rusya'nın 1905 yılı itibariyle hem ekonomik hem sosyal olarak büyük bir çöküntü içerisinde olduğunu ortaya koyması bakımından dikkat çekicidir.

Gazetede yer alan Sırbistan haberlerinde siyasi ve diplomatik ilişkiler ile ilgili haberlerin çokluğu dikkat çekmektedir(Ahali,1906(15):4).Ayrıca Sırbistan kabinesindeki değişiklikler de gazetede yer almaktadır(Ahali,1907(64):3). Yunanistan haberlerinde Yunan Hükümetinin Girit'i ilhak çabası ve bunun için İtalya'nın himayesini talep ettiği eleştirisi yer almaktadır(Ahali,1906(7):3). Ayrıca Girit halkı da eleştirilerek Giritlilerin muhtari bir idareye müstahak bir kavim oldukları(Ahali,1906(4):1).ve aslında Yunanistan'a iltihak arzusunda oldukları vurgulanmaktadır. (Ahali,1906(4):1). Gazetenin Avrupa haberleri kısmında bütün ülkelerin genel politikaları ortaya konarak özellikle büyük devletlerin emperyalist hedefleri eleştirilmiş ve bu hedeflere ulaşmaları çeşitli argümanlar kullanılarak engellenmeye çalışılmıştır. Ayrıca gazete Avrupa devletlerinin sosyal problemlerinden de bolca bahsederek toplumsal muhalefetin gücünü de kullanmaya çalışmıştır. Ahali gazetesi tüm bu yollarla dünya kamuoyunun dikkatini çekme görevini başarıyla yapmış önemli bir yazılı basın aracı olarak ön plana çıkmaktadır.

3.1.2.4. Amerika Kıtası Haberleri

Gazete de Amerika kıtası ile ilgili haberler de yer almaktadır. Bu haberler değişik konularla ilgilidir. Osmanlı Devleti'nin gümrüklere uyguladığı vergide yüzde üç artırıma gitmesinin Amerika tarafından kabul edilmediği(Ahali,1906(22):4)., Amerika'nın 1906 senesi bütçesine 66.305.000 dolar ilave yapılması gibi (Ahali,1906(33):2).ekonomi haberlerinin yanı sıra, Japonlara karşı Amerika'nın çeşitli yerlerinde gösteriler yapıldığı (Ahali,1907(58):4). Almanya ile Amerika'nın İngiltere Japonya ittifakına karşı bir ittifak oluşturdukları gibi (Ahali,1907(67):4).siyasi haberler de yer almaktadır. Amerika ile ilgili dikkat çekici bir diğer kısım da otomobil haberleridir. Bu haberlerde otomobilden kendiliğinden giden arabalar diye bahseden gazete (Ahali,1907(64):2),bu arabaların sayısının giderek arttığı, son dönemde 30 tane imal edildiği(Ahali,1907(64):2), hatta 1906 senesinde araba kazalarında 134 kişinin hayatını kaybettiği gibi ilginç kısımlar yer almaktadır(Ahali,1907(64):2).

Ahali gazetesinde yer alan haberler genel olarak değerlendirildiğinde, yerel bir gazete olmasına rağmen bölgesel haberlerle sınırlı kalmayıp dünyanın her tarafındaki gelişmeler ile ilgili haberlere yer verdiği görülmektedir. Tüm bu yönleriyle Ahali Gazetesi toplumsal olaylara duyarlı, barışçı, özgürlükçü, halkı aydınlatma ve kamuoyu oluşturma konusunda basının gücünü bilen ve etkin bir şekilde kullanan önemli bir gazete olarak basın tarihindeki yerini almıştır.

4. SONUÇ

İletişim, insanlığın var oluşundan buyana vazgeçilmez bir ihtiyaç olarak kendini hissettirmiştir. Teknik olanakların gelişimi iletişim araçlarının yeniden şekillenmesi sonucunu doğurmuş ve bugünkü manada basın müessesesi XVII. yüzyılda Avrupa'da oluşmaya başlamıştır. 1831 yılında Takvim-i Vekâyi'nin yayımlanmasıyla, Türkçe olarak başlayan basın hayatı siyasi iniş-çıkışlar, savaşlara rağmen gelişerek varlığını devam ettirmiştir.

Yerel basının geçmişi ise 1865'te vilayet gazeteleriyle başlamıştır. Tanzimat döneminde Osmanlı idari sistemi değişmiş ve eyalet sisteminden vilayet sistemine geçilmiştir. Bu vesileyle birçok ilde Resmi Vilayet Gazetesi çıkarılmıştır. Vilayet gazetelerinde padişah ile ilgili haberler öncelikle yer almıştır. Bunun yanı sıra, kamu görevlilerinin atanma, yükselme ve ödüllendirilmeleri, yeni yasa, yönetmelik ve düzenlemeleri, hükümet, vilayet ve kamu kuruluşlarının çalışmaları gibi yönetim haberleri de yayımlanmıştır. Ayrıca

demiryolu, yol, telgraf hattı yapımları, sağlık konuları, yerel okul sınavları ve ödül dağıtma törenleri, hacıların gidişi gibi eğitim sağlık ulaşım haberleri verilmiştir. Et, ekmek fiyatları, şiddetli yağmur ve kar yağışları, doğal afetler, kolluk kuvvetlerinin başarıları, valilerin maaşları, savaşlar, yeni silahlar, buluşlar, yabancı konsolosların gezileri gibi konular vilayet gazetelerinde yer alan haberler arasındadır.

Resmi vilayet gazetelerini özel vilayet gazeteleri takip etmiştir. Bu gazeteler yayımlandıkları bölgenin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik durumları hakkında bilgi vermesi sebebiyle çok önemlidirler. İncelediğimiz *Ahali* gazetesi de yerel basın tarihimizin önemli örneklerinden biridir. Ahali gazetesi 1905-1906 yılları arasında Filibe şehrinde çıkan, padişahı ve yönetimi eleştiren muhalif yönü ağır bir gazetedir. Özellikle Ahali gazetesinin müdürü ve yazarı Mehmet Sabri ile mesul müdürü Yunus Reşit'in yazılarında dönemin padişahı Sultan II. Abdülhamit'e ağır eleştiriler yöneltmiştir.

İstibdat devrinin bitmesi ve meşrutiyetin ilanı yolunda propaganda yapılmıştır. Bu bağlamda meşruti yönetime geçen İran'dan övgüyle bahsedilmiş, İran'la ilgili haberlere sıklıkla yer verilmiştir. Sultan II. Abdülhamit'in devletin sorunları karşısında sorumsuz davrandığı ve yalnızca kendi çıkarları ile ilgilendiği savunulmuştur. Tunus, Mısır ve Şarki Rumeli'nin kaybedilmesinden padişah sorumlu tutulmuştur.

Ahali gazetesinde sıklıkla yer alan bir diğer haber Bulgaristan ve Makedonya'da çıkan karışıklıklardır. Bu bölgelerde çetelerin çıkardığı asayiş sorunları ve Osmanlı Devleti yönetiminin bunlara karşı gösterdiği tutuma değinilmiştir. Sobronya Meclisi'nin aldığı kararlardan, Bulgaristan'ın içinde bulunduğu sosyal, siyasi ve ekonomik durumlardan bahsedilmiştir.

Ayrıca Ahali gazetesinde hariciye haberlerine de fazlasıyla yer verilmiştir. Özellikle Japon- Rus savaşlarından, İran'da meclis açılmasından, Fransa ve İngiltere'nin Afrika üzerindeki sömürge mücadelesinden, Amerika'dan haberler bulunmaktadır. Çin'de afyon kullanımının yaygın oluşu eleştirilmiştir. Hariciye haberleri bahsinde Türkistan haberlerine de değinilmiştir.

Gazetede oldukça sade halkın anlayabileceği bir dil kullanılmıştır. Ahali gazetesi bütün bu özellikleri itibarıyla yayınladığı haber ve yazılarıyla o döneme ışık tutmuş önemli bir tarihi vesika niteliğindedir.

KAYNAKÇA

Ahali Gazetesi,(Rumi: 27 Mart 1321, Miladi :9 Nisan 1905)- (Rumi 04 Mart 1323, Miladi:17 Mart 1907) (1-125).

Çetinkaya N. (2011). “Matbaanın Osmanlı Eğitim Tarihindeki Yer ve Önemi” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Abaza H. (2013). “Konya Basınına Katkı: Selçuk Es ve Dönemi Üzerine ” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Kabacalı A, (1987), Türk Yayın Tarihi, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul.

Çelik M. (2008). “Milli Şef Döneminde Aydın'da Basın-Yayın Hayatı (1939–1950)” , Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Kabacalı A. (2000). Başlangıcından Günümüze Türkiye'de Matbaa Basın ve Yayın, Literatür Yayınları, İstanbul.

İnuğur N. (2005). Basın Yayın Tarihi, Der Yayınları, 3. Baskı, İstanbul.

Pancar E.&Öğredik A. (2013). “Demokrat Parti Döneminde Diyarbakır'da Yerel Basın” Tarihin Peşinde Dergisi, S.10, Konya.

Topuz H. (2003). II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Öztoprak İ. (1989).Türk ve Batı Kamuoyunda Milli Mücadele, Türk Tarih Kurumu, Ankara.

Mazıcı N. (1996). “1930'a Kadar Basının Durumu ve 1931 Matbuat Kanunu”, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, cilt 5,sayı 18,(131-154), Ankara.

Girgin A, (2001).Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik, İnkılâp Kitabevi, İstanbul.

Tanış C.(2011). “Şarki Rumeli Türklerinin Sesi Emniyet Gazetesi”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Konya .

Koloğlu O. (2006).Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi, Pozitif Yayınları, İstanbul.

Girgin A. (1997). “Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Yerel Basının Gelişmesi”, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul,

Koloğlu O. (1994).Osmanlı'dan Günümüze Türkiye’de Basın, İletişim Yayınları, İstanbul.

Yırsutimur D. (2008). “Zonguldak Basın Tarihi (1923-2007)”, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sakarya.

